

РЕЦЕНЗИЯ

относно конкурса за „доцент“ по научна специалност Растителна защита (Ентомология), обявен в ДВ бр. 65 от 08.08.2025 г. с кандидат: гл. ас. д-р **Павлин Емилов Василев** от Аграрен университет – Пловдив, катедра Ентомология
Рецензент: проф. д-р **Марияна Йорданова Иванова**, от Висше училище по агробизнес и развитие на регионите (ВУАРР) – Пловдив /пенсионер/, област на висше образование 6. Аграрни науки и ветеринарна медицина, професионално направление 6.2. Растителна защита, научна специалност Растителна защита (Ентомология), назначена за член на научното жури съгласно заповед № РД 16-991 от 07.10.2025 г. на Ректора на Аграрен университет - Пловдив

1. Общи данни за кариерното и тематичното развитие на кандидата

Гл. ас. д-р Павлин Емилов Василев е роден на 01.04.1989 г. в гр. Бургас. В периода 2007 – 2011 г. се обучава в Аграрен университет – Пловдив и придобива ОКС „Бакалавър“ в специалност Растителна защита. През 2012 г. придобива ОКС „Магистър“ в специалност Растителна защита в същия университет. В периода 2013 – 2016 г. е редовен докторант в катедра Ентомология на АУ. През 2016 г. защитава дисертационен труд на тема: „Листни въшки (Hemiptera: Aphididae) по костилкови овощни видове – разпространение, вредна дейност и контрол“ и придобива ОНС „Доктор“ по Растителна защита (Ентомология).

Трудовият стаж на гл. ас. д-р Павлин Василев започва през 2016 г. в I Холдинг ЕООД като агроном (търговски представител) за Южна България, където до м. декември 2018 г. е извършвал търговска и консултантска дейност, комуникация с настоящи и бъдещи/потенциални клиенти, търговия и продажба на семена, торове и продукти за растителна защита. От януари 2019 г. постъпва като асистент в катедра Ентомология на Аграрен университет – Пловдив, където през м. декември 2019 г. заема академичната длъжност главен асистент, доктор, на която работи до момента, като работата му е свързана с научни изследвания, преподаване на студенти от специалност Растителна защита в ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“, както и участие в национални и международни проекти.

Цялостното кариерно развитие на кандидата до момента е свързано с растителната защита.

2. Общо описание на представените материали

В конкурс за „доцент“ гл. ас. д-р Павлин Василев участва с обща научна продукция от 25 публикации, разпределени в следните групи:

- ❖ Научни публикации по номенклатурната специалност – 26 броя. От тях:
 - Публикации свързани с докторската дисертация – 3 броя публикации и автореферат на дисертация, които не подлежат на разглеждане;
 - Публикувана книга на база на защитен дисертационен труд за присъждане на ОНС "Доктор" – 1 брой
 - Публикации с импакт фактор – 2 броя (в Q4, с общ SJR – 0.34)
 - Публикации в рецензирани и реферирани научни списания – 18 броя
 - Публикации в нереферирани списания с научно рецензиране – 2 броя
 - Научно-популярни статии – 2 броя

Личното участие на гл. ас. д-р Павлин Василев се илюстрира с факта, че е самостоятелен автор в 3 от научните трудове, водещ автор – в 8, втори автор – в 8, трети и последващ автор – в 3 научни публикации. От представените за рецензиране 22 научни труда, 15 са на английски език, 5 – на български език и 2 са публикувани двуезично (на български и английски език).

За изготвяне на рецензията подлежат на анализ 23 броя.

Таблица 1. Изпълнение на минималните национални изисквания по чл. 26, ал. 2,3 и 5 от ЗРАСРБ за заемане на академичната длъжност „доцент“ (брой точки по показатели)

Група	Показател	Изискуеми точки (брой)	Точки (брой)
A	Дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“	50	50
B	4. Хабилизационен труд или равностойни научни публикации (не по-малко от 10), публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация	100	159.5
Г	6. Публикувана книга на база на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен "Доктор"	40	40
	7. Статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация	200	150
	8. Статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране		19.1
Д	13. Цитирания или рецензии в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове	50	210
	15. Цитирания в нереферирани списания		20
Общо:		400	638.60

От представените данни в Таблица 1 е видно, че научната продукция на гл. ас. д-р Павлин Василев напълно отговаря и значително надхвърля минималните национални изисквания по чл. 26, ал. 2,3 и 5 от ЗРАСРБ за заемане на академичната длъжност „доцент“ с общ брой точки от отчетените показатели – 638.60 при изискуеми 400.

3. Основни направления в изследователската работа на кандидата. Демонстрирани умения или заложи за ръководене на научни изследвания (ръководство на проекти, привлечено външно финансиране и др.).

Изследванията, представени в научните публикации на гл. ас. д-р Павлин Василев в настоящия конкурс за доцент са в следните направления:

- ✓ Определяне на видовия състав, популационната плътност и разпространението на листни въшки (Hemiptera: Aphididae) и афидофаги при различни агроценози в България;
- ✓ Проучване ефикасността на нови продукти за растителна защита (в т.ч. имуностимуланти и листни торове при лабораторни и полски условия) срещу различни видове листни въшки (Hemiptera: Aphididae) и други неприятели;
- ✓ Мониторинг на неприятели по ябълката (*Malus domestica*, Borkh.) в района на град Пловдив и мониторинг и контрол на плодови червеи по костилкови овощни видове чрез използване на феромонови уловки и диспенсери;
- ✓ Установяване на ентомофауната и влияние на различни видове мулч при картофи (*Solanum tuberosum*, L.) в района на град Пловдив.

За успешната изследователска работа на кандидата е спомогнало активното му участие в колективи по проекти, както следва:

1/ Проекти и договори с външно за АУ финансиране (Проект № КП-06-ИП-КИТАЙ/2: „Устойчиво управление на неприятели и болести в ябълкови градини в България и Китай на базата на прецизни екологични методи за контрол“, 2020-2023);

2/ Участие в международни проекти („EcoStack: Stacking of ecosystem services: mechanisms and interactions for optimal crop protection, pollination enhancement, and productivity“, 2018-2023 г. и проект по програма CORE Organic – „Developing intercropping systems with camelina to increase the yield and quality parameters of local underutilized crops“, 2021 – 2023 г.).

4. Оценка на педагогическата подготовка и дейност на кандидата. Ролята му за обучението на млади научни кадри.

Към 10.09.2025 г. гл. ас. д-р Павлин Василев има стаж като преподавател 6 години, 8 месеца и 4 дни. Преподавателският му стаж е преминал в катедра Ентомология на Аграрен университет - Пловдив. От 07.01.2019 г. е назначен като асистент, а от 20.12.2019 г. до момента е гл. асистент. Съгласно представено удостоверение за пряката аудиторна заетост от лекции, упражнения и извънаудиторна заетост, кандидатът има общо 3147.8 изведени часове за периода от 2020 до 2025 г. Гл. ас. д-р П. Василев извежда упражнения на студенти:

- В ОКС „Бакалавър“ по дисциплините: Обща Ентомология, Карантина на растенията, Прогноза и сигнализация и Биологична растителна защита.
- В ОКС „Магистър“ – Обща ентомология, Неприятелите по земеделските култури, Прогноза и сигнализация, Карантина на растенията и Биологична растителна защита. Изброените дисциплини са част от актуалните учебни планове за обучение на студентите от специалностите във ФРЗА и кореспондират изцяло с научния профил и експертиза на кандидата.

В периода 2022 – 2025 г. кандидатът е провел преподавателска мобилност в университети в Белград - Сърбия, Текирдаг - Турция и Алмерия – Испания.

Преподавателският опит на гл. ас. д-р П. Василев се допълва и от научното ръководство на дипломанти. Съобразно приложена справка до момента има 7 в ОКС „Бакалавър“ и 12 – в ОКС „Магистър“ успешно защитили дипломанти под негово научно ръководство.

5. Значимост на получените резултати, доказана с цитирания, публикации в престижни списания, награди, членство в международни и национални научни органи и др.

Общият брой на представените в справката цитирания на научните трудове на гл. ас. д-р П. Василев е 18, като повечето цитирания са забелязани в международни издания от чужди автори. Това доказва разпознаваемостта на кандидата и неговите научни трудове в научните среди. До момента най-широк отзвук има публикация на гл. ас. д-р П. Василев в съавторство, от 2020 г., която е публикувана в *Journal of BioScience and Biotechnoogy* – 8 цитирания.

6. Значимост на приносите за науката и практиката. Мотивиран отговор на въпроса доколко кандидатът има ясно очертан профил на научноизследователската работа

В представената справка приносите са обособени в три групи: научни приноси с оригинален характер, научно-приложни приноси и приноси с потвърдителен характер. Приносите от научната работа на гл. ас. д-р Павлин Василев са значими и спомагат за развитие на познанията в областта на аграрната наука. Приемам авторската справка за приносите и съм посочила по-долу по-важните от тях, които считам, че най-ясно открояват научните достижения на кандидата.

НАУЧНИ ПРИНОСИ С ОРИГИНАЛЕН ХАРАКТЕР

➤ **Определяне на видовия състав, популационната плътност и разпространението на листни въшки (Hemiptera: Aphididae) и афидофаги при различни агроценози в България**

- ✓ Направено е мащабно проучване, относно видовия състав на листни въшки по праскова (*Prunus persica*) в цяла България. Установено е, че тази овощна култура се напада от осем вида листни въшки от семейство Aphididae, като е установено, че *M. persicae* и *M. varians* имат най-голямо значение като вредители, поради широкото си разпространение и високата популационна плътност. Първата е по-широко разпространена в Южна България, докато нападението от втората е почти равномерно в цялата страна. (Г1).
- ✓ В България по сливи и джанки са установени девет вида листни въшки от семейство Aphididae и е доказано е, че доминиращи видове по сливата са *H. pruni* и *B. helichrysi*, като първият вид е по-широко разпространен и със значително по-висока плътност. Преобладаващи видове по джанката са *P. humuli* и *B. helichrysi*. (Г9).
- ✓ За първи път в България по корени на пшеница в района на град Перник, село Батановци, са установени колонии на оризова коренова листна въшка, *Rhopalosiphum rufiabdominale* Sasaki. и е описана картината на повреда. Допуска се, че видът може значително да застраши и други култури в страната, поради което е необходимо по-голямо проучване, за да се установи разпространението му (Г6).
- ✓ Четири вида листни въшки (Hemiptera: Aphididae) са идентифицирани като вредители върху девет сорта ябълки в района на Пловдив – два вида от род

Aphis (*A. pomi* и *A. spiraecola*) и два вида от род *Dysaphis* (*D. plantaginea* и *D. devecta*). Установено е, че доминиращи видове са ябълково-живовлековата листна въшка, *D. plantaginea* и цитрусовата листна въшка, *A. spiraecola*. Сортът Гала Резистънс е най-чувствителен спрямо листните въшки, а най-устойчив е сорт Супер чийф, следван от Моди, Фуджион, Ентърпрайз и Розела. (B7).

➤ **Установяване на ентомофауната при картофи (*Solanum tuberosum*, L.) в района на град Пловдив**

- ✓ В картофени насаждения в района на град Пловдив е открит непознат за земеделските производители вид дървеница, представител на полезната ентомофауна – *Perillus bioculatus* (Fabricius, 1775). Видът е специализиран хищник по яйца, ларви и възрастни на колорадски бръмбар, *Leptinotarsa decemlineata* Say (Г11).

НАУЧНО-ПРИЛОЖНИ ПРИНОСИ

➤ **Проучване ефикасността на нови продукти за растителна защита срещу различни видове листни въшки (Hemiptera: Aphididae) и други неприятели при лабораторни и полски условия**

Биологични инсектициди - При лабораторни условия е проучена ефикасността на три биологични инсектицида: микробиалният Натуралис (*Beauveria bassiana*) и ботаническите – Пиретрум (пиретрин + сусамово масло + мек калиев сапун) и Нимазал (азадирахтин), разрешени за приложение в биологичното земеделие в България, срещу хмелова листна въшка, *Phorodon humuli* Schrank, черна прасковена листна въшка, *Brachycaudus persicae* Passerini, липова листна въшка, *Eucallipterus tiliae* Linnaeus, голяма орехова листна въшка, *Panaphis juglandis* Goeze и колорадски бръмбар, *Leptinotarsa decemlineata* Say (Г10, Г5, Г4, B5 и B4). Установено е, че:

- ✓ Най-добри резултати от тестваните продукти срещу *P. humuli*, показва микробиалният инсектицид Натуралис. При концентрация от 0.2% ефикасността достигна 46% на 3-ия ден, 70.3% на 5-ия ден и 91.5% на 7-ия ден след третирането.
- ✓ При *B. persicae* е доказано, че най-добър резултат проявява Пиретрум. На 7-ия ден след третирането ефикасността е 76.5% при концентрация 0.025%; 93.2% при концентрация 0.05% и 100% при концентрация 0.1%. (Г5).
- ✓ Спрямо *E. tiliae* е установено, че най-висока биологична ефикасност демонстрира Пиретрум. При концентрация от 0.1% ефикасността достигна 80.5% на първия ден и 100% на 3-ия ден след третирането. (Г4).
- ✓ Биоинсектицидите Пиретрум, Натуралис и Нимазал е установено, че бележат 100% ефикасност при *P. juglandis*, съответно на 3-ти, 5-ти и 7-ми ден след третирането (B5).
- ✓ Срещу ларви и възрастни на *L. decemlineata* е доказано, че най-добри резултати от тестваните продукти проявява Натуралис. При концентрация от 0.2%, ефикасността достига 100% на 7-ия ден след третирането, както за ларви, така и за възрастни.

Химични инсектициди - Във връзка с отпадането на неоникотиноидите от списъка с разрешени за употреба ПРЗ у нас, при полски условия е изпитана ефикасността на четири химични инсектицида, от различни химични класове – флупирадифурон (Сиванто прайм), сулфоксафлор (Клоузър), флоникамид (Тепеки) и ацетамиприд (Моспилан) за контрол на прашестата сливова листна въшка *H. pruni* по сливата и зелената цитрусова листна въшка *A. spiraecola* по ябълката. Доказано е, че всички тествани химични инсектициди са подходящи за ефективен контрол и на двете листни въшки, дори при най-ниската им разрешена концентрация (Г7).

Химичните инсектициди Клоузър и Сиванто прайм са тествани срещу розената полусферична щитоносна въшка, *Rhodococcus perornatus* (Hemiptera: Coccidae) при полски условия. Клоузър демонстрира най-бързо първоначално действие и в концентрация 0.04% на 1-ия ден след третирането ефикасността му е 100%. Сиванто прайм, в концентрация 0.1% показва ефикасност 100% на 5-ти ден след третирането. (Г8).

- **Установяване ефекта на имуностимуланти и листни торове при лабораторни и полски условия спрямо листни въшки (Hemiptera: Aphididae) по овощни култури**

Имуностимуланти - Определен е потенциалният ефект на продукти от серията Panatechnology върху листни въшки в ябълкови и прасковени градини при полски условия. Експериментите показват, че имуностимулантите Panamin и Panator могат да намалят до известна степен популационната плътност на някои видове листни въшки, но не са в състояние напълно да предотвратят опасността от тези вредители особено в години, подходящи за тяхното развитие. Установено е, че използването на естествени имуностимуланти с високо съдържание на силиций може да намали употребата на химични инсектициди или поне броя на третиранията (В6).

Листни торове - Проучена е ефикасността на продукта Цитромацинк (коректор на дефицити на Zn и Mn) в концентрации 0.15% и 0.3% при лабораторни и полски условия, срещу зелената цитрусова листна въшка, *A. spiraecola* върху ябълка. Доказано е, че Цитромацинк е подходящ за ефективен контрол на зелената цитрусова листна въшка в ябълковите градини, дори при по-ниската му концентрация (В8).

- **Мониторинг и контрол на плодови червеи по костилкови овощни видове чрез използване на феромонов уловки и диспенсери**

Проучени са възможностите за намаляване броя на третиранията с химични инсектициди срещу сливовия плодов червей, *Grapholita funebrana* (Tr.) в сливови градини в България, като са използвани синтетични полови феромони. Положителните резултати показват, че нарушаването на копулацията на сливовия плодов червей може да бъде ефективна алтернатива за контрол на конвенционалните (пестицидни) третирания (В2).

Проучени са възможности за използване на феромонов диспенсери Isomate A/OFM, с нормална и намалена норма на три важни вида неприятеля – източен плодов червей, *Grapholita molesta* (Busck.), сливов плодов червей,

Grapholita funebrana (Tr.) и прасковен клонков молец, *Anarsia lineatella* (Zell.). Доказано е, че феромоновите диспенсери Isomate A/OFM, в норма 1000 броя на хектар осигуряват отличен контрол и на трите неприятеля. (B3).

➤ **Мониторинг на неприятели по ябълката (*Malus domestica*, Borkh.) в района на град Пловдив**

Проучен е прогнозният модел "RIMpro-Cydia 3" за района на град Пловдив с цел сигнализиране на най-подходящите периоди за контрол на ябълковия плодов червей, *Cydia pomonella* L. Установено е, че моделът прогнозира адекватно развитието и популационната плътност на първо поколение на неприятеля, докато за второ поколение показва значителни отклонения. Направена е препоръка, фермерите да използват данните от модела само за прогнозата на първото поколение на пеперудите на ябълковия плодов червей. (B9).

7. Критични бележки и препоръки

Нямам критични бележки към представените материали по конкурса за „доцент“. Към бъдещата работа на гл. ас. д-р Павлин Василев бих искала да направя следните препоръки: да насочи усилията си в разработване на учебници и учебни пособия за студенти; да продължи работата си по национални и международни проекти; да се фокусира върху научно ръководство и на докторанти.

8. Лични впечатления и становище на рецензента

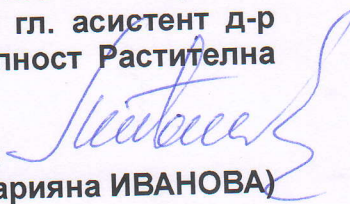
ознавам гл. ас. д-р Павлин Василев от 2019 г. и от тогава следя неговото развитие, публикации и участия в научни форуми. Прави впечатление, че е организиран и последователен в работата си млад човек, с добра учебно-методична и професионална подготовка, с трайни научни интереси в областта на растителната защита и с голям потенциал за бъдещо развитие като учен и академичен преподавател.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на направения анализ на научната, научно-приложната и педагогическата дейност на кандидата, считам, че гл. ас. д-р Павлин Емилов Василев отговаря напълно на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилника на АУ за неговото приложение. Предоставените материали доказват наличието на научен потенциал и преподавателски опит, както и убедително покриване на минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ. Всичко това ми дава основание да оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО** цялостната му дейност.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително, а Факултетният съвет на Факултета по Растителна защита и агроекология при Аграрен университет – Пловдив да избере гл. асистент д-р Павлин Емилов Василев за „доцент“ по научната специалност Растителна защита (Ентомология).

Дата: 10.11.2025 г.
гр. Пловдив

РЕЦЕНЗЕНТ:
проф. д-р Марияна ИВАНОВА